

Column

Elementen van een akkoord: Nederlanders als flexibele, zuinige Duitsers?

Door Pieter Boot, verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving.

De Sociaal-Economische Raad werkt in de komende maanden aan een meerjarig energieakkoord, dat op 1 juni gereed moet zijn. Wat zouden hiervan cruciale elementen kunnen zijn? Ik geef enkele overwegingen.

Als we kijken naar het langetermijn energiebeleid in omringende landen, valt op dat twee typen doelstellingen overheersen. Duitsland enerzijds en Groot-Brittannië anderzijds zijn hierbij exemplarisch. Duitsland zet in op een 'industriële verdienmodel', waarbij de energietransitie aanjager is van modernisering van de economie.

Het opbouwen van een schone economie staat daar centraal, waarin lokale initiatieven een grote rol spelen. Het toenemende aandeel hernieuwbare energie vraagt echter om snel oplopende subsidies, wat nu een aandachtspunt is. In Groot-Brittannië staat het tegengaan van milieuverontreiniging voorop. Broeikasgasemissies moeten in een wettelijk vastgelegd tempo omlaag; of dat nu linksom (hernieuwbaar) of rechtsom (kernenergie, CCS) gaat, maakt niet uit. Industriële kansen worden wel met de mond beleden, maar spelen in de praktijk geen doorslaggevende rol.

Engelse aanpak

Een Nederlands akkoord zal zich op een van deze modellen oriënteren. Qua filosofie sloot het kabinet Rutte 1 het dichtste aan bij de Engelse aanpak. Ligt dat als basis voor een Nederlands akkoord voor de hand? Ik denk het niet, om vier redenen. Ten eerste moet nog maar blijken of de Engelse aanpak gaat werken. Al drie jaar wordt getracht een eigen ontwerp van een elektriciteitsmarkt te realiseren en hoewel intellectueel uitdagend, heeft dat in de praktijk nog niet veel

opgeleverd. Ten tweede is Nederland veel te nauw verbonden met de Europese elektriciteitsmarkt om zich zo'n eigen aanpak te kunnen veroorloven. Op energiegebied zijn we een provincie van Duitsland en daardoor is het niet zinvol tot keuzes te komen die geheel los van de Duitse staan. We kunnen wel onze eigen niche in zo'n groter systeem kiezen: de internationale energiebedrijven hebben dat door hun investeringen in kolen- en gascentrales al gedaan. Ten derde sluiten de ambities van de vele Nederlandse lokale energie-initiatieven beter aan bij de Duitse dan bij de Engelse aanpak. En last but not least: Nederland heeft wel degelijk de ambitie energietransitie samen te laten gaan met groene groei en een nieuw type, duurzame, industrie. Niet voor niets zet het Rotterdam Climate Initiative in op CCS en biobased economy.

Daling energieverbruik

Nederland kan uiteraard wel zijn eigen variant kiezen. We hebben meer ruimte voor CCS. We hoeven minder krampachtig met kernenergie om te gaan. We hebben een heldere visie op gas. De subsidies kunnen ook

wel iets lager. We stellen ons dan op als flexibele, zuinige Duitsers. Dat lijkt me een rol die Nederlanders past. Dan moeten we wel enkele feiten in de gaten houden. Duitsland heeft drie langetermijndoelen: broeikasgasreductie (-55% in 2030 ten opzichte van 1990, -80 tot -95% in 2050), daling van het energieverbruik (-50% in 2050 ten opzichte van 2008) en vergroten aandeel hernieuwbare energie (30% in 2030 en 60% in 2050). De basis hiervan is toename van efficiency en afname van het energieverbruik. Dit zou de kern van een SER-akkoord kunnen vormen en tevens het lastigste onderdeel. In 2009-11 daalde het primaire energieverbruik in ons land met 2,3%, terwijl de economische groei gemiddeld 0,3% bedroeg. In Duitsland daalde dit energieverbruik met 6%, terwijl de economische groei jaarlijks 0,7% bedroeg. Een verschil in intensiteit van 5,4% in drie jaar! Een substantiële daling van het energieverbruik lijkt me de eerste, en zwaarste, taak van een akkoord. Het gaat daarbij om alle sectoren: niet alleen verwarming van gebouwen, maar vooral ook efficiencyverbetering van het transport, waarin Nederland internationaal slecht

scoort. Als we dat zuinig doen, levert het geld op.

Inzet op innovatie

Daarnaast is inzet op innovatie en schonere brandstofmix nodig. Voor innovatie ligt het voor de hand aan te sluiten bij het Topsectorenbeleid, maar het is nodig om dit in zijn instrumentatie te verbreden. CCS is geen zaak van R&D alleen, maar ook van toepassing. Hierbij kunnen we uiteraard inzetten op een versterkt Europees emissiehandelssysteem. Maar ook dat zal voor innovatiebevordering waarschijnlijk niet genoeg zijn. De Duitsers lossen dat op door hun betrekkelijk eenzijdige bevordering van hernieuwbaar. Wij zouden dat kunnen verbreden naar CCS. Terugredenerend vanwaar we in 2050 willen zijn, zouden we voor bijvoorbeeld 2030 in het SER-akkoord een aanpak kunnen formuleren die breed inzet op koolstofarme energievormen. Dan gaat het dus niet zozeer om het volume van hernieuwbaar en CCS, maar om de innovatieve kwaliteit. ■

